

2009 május 20. 15-16 óra

Eckermann kávéház, Budapest

www.atlathatoallam.hu/atlathato_allam_kivele_2009_tanulmany_090520.pdf

JOGKÖVETŐ MAGATARTÁS A MAGYAR ÁLLAMI INTÉZMÉNYEKBEN

Minisztériumok és háttérintézmények honlapjainak statisztikai elemzése - 2009

Összefoglalás

Ahhoz, hogy az állampolgárok élhessenek a közérdekű információk megszerzésére vonatkozó jogaikkal, a közérdekű információk rendszeres és előre kiszámítható és közlésére van szükség. Ha lehetővé válik az, hogy az állampolgárok tájékozódjanak az állam és ezen belül a közhivatalok működéséről, költségeikről és tevékenységükről, akkor reménykedhetünk abban, hogy egy lépést tettünk a kormányzat átláthatósága felé és egy szükséges (de nem elégséges) feltétellel közelebb jutottunk ahhoz, hogy javuljon a kormányzat hatékonysága.

A tanulmány a magyarországi államigazgatás intézményeinek honlapjait vizsgálta abból a szempontból, hogy milyen adatokat, információkat közölnek, és mennyiben segítik elő az állampolgároknak az állami intézmények tevékenységével kapcsolatos tájékozódását.

Az elemzés alapját az elektronikus információ szabadságról szóló 2005. évi XC számú törvény (Eitv) által előírt információk meglétének vizsgálata képezte. A szóban forgó törvény szabályozza, hogy mely intézmények milyen adataikat kötelesek nyilvánosságra hozni elektronikusan, az állampolgárok pontos és gyors tájékoztatása érdekében. A törvény szerint „a közérdekű adatok e törvényben meghatározott körét elektronikus úton bárki számára személyazonosítás és adatigénylési eljárás nélkül, folyamatosan és díjmentesen” kell közzétenni. (Eitv 1 § és 3 §).

E törvényt figyelembe véve történt meg 156 magyar állami intézmény honlapjának vizsgálata 114 változó alapján. A kialakított adatbázisban 175 szervezet adatait gyűjtöttük össze, közöttük 19 külföldi minisztériumét. A 156 magyarországi vizsgált honlapból 112 volt felügyelt intézményé vagy háttérintézményé, 13 minisztériumé és 31 országos hatáskörű, kormányzattól független szervé. Az adatbázisból kimaradtak a közhasznú társaságok, a zártkörű részvénytársaságok többsége, valamint az egyes intézmények regionális szervei.

Az elemzés első részében egy áttekintő képet adtunk a magyarországi intézmények átláthatóságáról. Itt kiderült, hogy a vizsgált honlapok csak kevesebb, mint 20 százaléka tüntette fel a legutolsó frissítési dátumát. A magyarországi intézmények honlapjainak jelentős része (67%) angol nyelven, míg elenyésző része német (11%) illetve francia (9%) nyelven is elérhető.

Az elemzés több ponton is alapvető hiányosságokat tárt fel az Eitv által előírt adatközlési követelmények betartását illetően. Kezdvé azon, hogy az állami intézmények honlapjainak nagy részéről nem deríthető ki pontosan az, hogy mennyire friss és aktuális adatot közölnek, több területen is az állami intézmények jogsértő információközlési gyakorlatára derült fény.

Ezeket a területeket az alábbi táblázatban foglaljuk össze.

Törvény és valóság: jogkövető magatartás a minisztériumok és országos hatáskörű szervezetek információközlési gyakorlatában - 2009

Az Eitv által előírt, elektronikus közzétételre kötelezett információk	Állami intézmények feltárt információközlési gyakorlata (állítások az elemzés adatai alapján)
Ügyfélszolgálatok és intézmények titkárságainak elérhetősége	Hiányosak
Az intézmények vezetőinek feladatköre	Nem minden esetben ismert
Első számú vezető elérhetősége	Nem minden esetben ismert
Felső vezetők elérhetőségei	Nem minden esetben ismert
Középvezetők	Több esetben elérhetetlenek
Ügyintézők	Nem minden esetben elérhetők
Szervezeti ábra	Több esetben nem ismert
Szervezeti ábrán a vezetők neve	Többnyire nem ismertek
Felügyelt intézmények	Többnyire nem ismertek
Alapvető jogszabályok és az intézmény ügyrendje	Több esetben nem ismert
Saját fenntartású adatbázisok	Az intézmények felénél nem ismert, vagy nincs
Működési statisztikák	Több esetben nem ismert, vagy nincs
Pályázatok	Nem minden esetben elérhetők, de ha elérhetők, akkor a közölt információk hiánytalanok
Együttműködési megállapodások más szervezetekkel és intézményekkel	Többnyire nem közlik őket, vagy nincsenek
Intézmények költségvetési adatai	Több esetben nem közlik ezeket
Intézmények költségvetésének ellenőrzésére vonatkozó jelentések	Többnyire nem elérhetők, vagy nincsenek
Intézményeknél dolgozók száma	Az intézmények több mint fele nem közli ezeket
Vezetők összesített bére, juttatásai és költségterítései	Jellemzően nem hozzák nyilvánosságra

Az elemzés rávilágított arra, hogy a minisztériumok és országos hatáskörű szervek adatközlési gyakorlata több ponton egyáltalán nem felel meg a törvény által előírtaknak, és a központi államigazgatási szervek háttérintézményeinek adatközlési politikája nagyon messze van a törvényben kívánatosnak leírt – de feltehetően nem minden háttérintézmény számára kötelező – modelltől.

A háttérintézményekre – amelyekkel az állampolgárok a mindennapokban gyakrabban érintkezésbe kerülnek, mint a minisztériumokkal vagy országos hatáskörű szervezetekkel – inkább a titkolózás politikája jellemző. Kevés releváns információt tesznek közzé honlapjaikon és igyekeznek elrejtőzni az állampolgárok elől. Eljárásrendjüket, szervezeti felépítésüket, a működésükre vonatkozó információkat csak ritkán hozzák nyilvánosságra honlapjaikon.

A külföldi és a magyar minisztériumok honlapjainak összehasonlítása több ponton a hasonlóságokra hívta fel a figyelmet (idegen nyelveken való elérés, saját adatbázisok, működési statisztikák léte, ügyfélszolgálatok, stb.)

Ellenben a külföldi minisztériumok szervezeti felépítése jobban dokumentált, mint a magyaroké és a vezetők szakmai életútját is inkább a nyilvánosság jellemzi, míg a magyarokét inkább a nyilvánosság hiánya.

Más területen – valószínű, hogy az eltérő jogi tradíciókból és az eltérő törvényi szabályozásokból adódóan – a magyar minisztériumok honlapjai információgazdagabbak, mint a külföldieké (szervezeti és működési szabályzat, költségvetési beszámolók, vezetők bérezési, juttatási és költségtérítési adatai).